Lausuntopyyntö 6.2.2023

Valtioneuvoston kirjelmä U 87/2023 vp

Keskusrikospoliisin lausunto Valtioneuvoston kirjelmä U 87/2023 vp Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi poliisiyhteistyön tehostamiseksi ihmissalakuljetuksen ja ihmiskaupan ehkäisemisessä, havaitsemisessa ja tutkimisessa sekä Europolin tuen tehostamiseksi tällaisten rikosten ehkäisemisessä ja torjumisessa, sekä asetuksen 2016/794 muuttamisesta.

Eduskunnan Hallintovaliokunta on pyytänyt lausuntoa yllä mainitusta asiasta. Asetusehdotuksella tullaan vahvistamaan Europolin roolia ihmiskaupan ja maahanmuuttajien salakuljetuksen torjunnassa. Samalla asetuksella vahvistetaan Euroopan ihmissalakuljetuksen vastaisen keskuksen, EMSC:n (European Miggrant Smuggling Center), roolia.

Ihmissalakuljetuksen ja ihmiskaupan tehokkaaseen ehkäisyyn, paljastamiseen ja tutkintojen tehostamiseen pyritään erityistavoitteilla, jotka ehdotuksessa on yksilöity. Asetusehdotus sisältää monipuolisesti erilaisia keinoja Europolin ja EMSC:n roolin vahvistamiseksi, mutta asettaa myös velvoitteita jäsenvaltioille.

Keskusrikospoliisilla on ollut U-kirjelmän työryhmässä mukana jäsen jo kirjelmän luonnosvaiheesta lähtien ja sen kanta on otettu huomioon vastausta laadittaessa.

Nykytila

Komission 28.11.2023 antama asetusehdotus on osa toimenpidepakettia, jolla pyritään päivittämään ja vahvistamaan noin 20 vuotta vanhaa oikeudellista kehystä ja antamaan unionille tarkoituksenmukainen säännöstö ihmissalakuljetuksen ja ihmiskaupan torjumiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi.

Europol ja EMSC ovat tärkeä osa ihmiskaupan ja ihmissalakuljetuksen ennalta ehkäisyssä, paljastamisessa ja tutkintojen tukemisessa. Toimiakseen entistä tehokkaammin on niiden resursseja kuitenkin vahvistettava ja jäsenvaltioiden osallistumista niiden toimintaan tehostettava.

Tällä hetkellä jäsenvaltioilla on erilaisia kansallisia toimintamalleja, jotka eivät välttämättä tue nykyisellään Euroopan laajuista yhtenäistä rikostorjunnallista lähestymistä, mitä Europol ja EMSC pyrkivät ajamaan. On selvää, että jäsenmaiden toiminnan yhtenäistämisellä ja niiden sitouttamisella Europolin ja EMSC:n toimintaan saadaan pitkäkestoisia vaikutuksia ihmiskaupan ja ihmissalakuljetuksen torjuntaan ja ennalta ehkäisemiseen.

Suomessa ihmiskaupparikostutkintaan ja -tiedusteluun on rakennettu toimiva malli, joka on jo nykyisellään yhteneväinen ehdotuksessa esitettyihin muutoksiin. Erityisesti Europolin Siena-kanavan käyttö kansainvälisessä tiedonvaihdossa on Euroopan mittakaavassa kärkiluokkaa ja se käyttää tehokkaasti ehdotuksessa mainittuja keinoja, mm. Operational Task Force, rikostorjunnassa.

Asetusehdotuksen vaikutuksista

Resurssivaikutukset. Ehdotuksessa jäsenmaita velvoitetaan perustamaan yksi tai useampi erityisyksikkö, jonka tehtävänä on ehkäistä ja torjua maahanmuuttajien salakuljetusta ja ihmiskaupparikollisuutta.

Tällä hetkellä Keskusrikospoliisissa toimii ihmiskaupparikollisuuteen keskittyvä ryhmä ja ihmissalakuljetuksen torjunta erityisesti ulkorajoilla on ollut perinteisesti Rajavartiolaitoksen ydinosaamista. Tulevaisuudessa mahdollisesti perustettavan erityisyksikön rakenne ja sijoituspaikka tulee tehdä yhteistyössä poliisin ja Rajavartiolaitoksen kanssa ja sillä tulee olemaan mahdollisesti resurssitarpeita. Erityisyksikköä perustettaessa tulee hyödyntää jo virastoissa ja poliisilaitoksissa olevia rakenteita, eikä erillisyksikön perustamista tule pitää itseisarvona. Tehtävien ja toimien suuntaaminen esityksessä mainituin tavoin aiheuttaa haasteita, mutta on tehtävien priorisoinnin kautta mahdollista. Tästä syystä on hyvä tiedostaa, että vastauksessa mainitut resurssitarpeet niin poliisin kuin Rajavartiolaitoksen osalta ovat suuntaa antavia.

Ehdotuksessa mainitaan jäsenmaita velvoittava tehtävä osoittaa EMSC:n toimintoihin edustaja kansallisesta erityisyksiköstä sekä kansallinen yhteyshenkilö. Myös nämä on hyvä huomioida resurssitarpeita suunniteltaessa.

Muilta osin ehdotuksessa mainitut toimenpiteet voidaan suorittaa nykyisiä ja voimassa olevia rakenteita, toimintatapoja ja käytänteitä hyödyntäen.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvoston kanta on Keskusrikospoliin käsityksen mukaan oikeasuhtainen. Ihmiskaupan ja ihmissalakuljetuksen ennalta estäminen yhteistyössä jäsenmaiden kanssa ja Europolin sekä EMSC:n roolin vahvistaminen toimien tukemisessa ja koordinoimisessa ovat tärkeitä. Keskusrikospoliisi jakaa Valtioneuvoston kannan siitä, että Europolin ja EMSC:n roolin tulee olla tiukasti säänneltyä ja sen toimivaltuudet jäsenmaissa tarkkaan rajattuja. Operatiivisten työryhmien ja yhteisten tutkintaryhmien perustamisen päätöksenteko tulee pysyä kansallisella tasolla. Ehdotuksen resurssivaikutuksista olemme lausuneet yllä.

Keskusrikospoliisin päällikkö
Poliisineuvos Robin Lardot

Rikostarkastaja Arto Tuomela

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 12.02.2024 klo 16:51. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.